

Un efect grav al unei idei greșite: impozitul pe avere i-ar afecta mai ales pe cei săraci

Interviu acordat publicației „Business Standard”, 19 ianuarie 2010

Lucian Croitoru

În ultimul timp se vorbește mult despre două lucruri: (i) accentuarea recesiunii în 2010 și, ca o consecință a acestui fapt, (ii) o nevoie crescută de solidaritate socială cu cei mai direct afectați de criza economică. Ca urmare, schemele prin care putem atinge o mai bună solidaritate socială au proliferat, culminând cu ideea impozitării averilor. În continuare voi arăta că baza invocată pentru a susține mai multă solidaritate este falsă, iar formele de solidaritate despre care se vorbește sunt contraproductive.

În legătură cu accentuarea recesiunii este greu de înțeles care sunt factorii care ar fi probabili să o determine. Reluarea creșterii economice la noi depinde mult de revenirea încrederii în economiile dezvoltate sau în unele economii cu economisiri abundente. Subliniez că e vorba de revenirea încrederii și nu neapărat de reluarea la ritmuri relativ înalte a creșterii în aceste economii. Nu neg că suntem într-un moment în care orice greșală în politici pe plan mondial ar putea prelungi recesiunea. Dar nu cred că vedem semnele conturării unor astfel de greșeli. Revenirea încrederii este suficientă pentru a deschide apetitul investitorilor străini pentru România.

Dar numai refacerea apetitului investitorilor nu este suficientă. Investitorii trebuie să vadă că în țara de destinație politicile sunt în ordine. Perspectiva privind coerența politicilor a fost alterată de criza politică declanșată de căderea guvernului Boc. Aproape trei luni, această criză, amplificată de raționalități ce țineau de alegerile prezidențiale a menținut incertitudinea privind soarta politicilor și a coerenței dintre ele. Dar, odată cu încheierea alegerilor, și mai ales odată cu aprobarea bugetului pe 2010 în parametrii agreeți cu UE, FMI și Banca Mondială, perspectivele s-au îmbunătățit.

Este adevărat că aprobarea bugetului este numai începutul. Greul abia urmează. Trebuie implementate reformele pe care se bazează atingerea deficitului de 5,9 procente din PIB. Iar aceste reforme sunt dificile. Dar ele nu duc la scăderea economiei, ci pun parte din bazele necesare pentru menținerea stabilității economiei, stabilitate care, la rândul ei este necesară pentru reluarea creșterii economice sustenabile.

În legătură cu solidaritatea socială vreau să subliniez doar că România cheltuie aproximativ 12 procente din PIB pentru asistență socială. Din moment ce sunt cam trei asistați la un angajat, cred că solidaritatea este permanent ridicată, nu numai în timp de criză. Cred că

În România ideea de solidaritate socială nu este foarte bine înțeleasă și în unele cazuri atenuază eforturile pentru căutarea unui loc de muncă, erodează spiritul investițional și ascunde risipa.

Discursurile pe tema solidarității sociale sunt incredibile. Ele sunt un bun exemplu al problemei free rider-ului. Mulți politicieni și oameni de afaceri, care înainte de criză subliniau rolul de bază al sectorului privat, astăzi se abțin să mai promoveze rolul piețelor. Ei preferă să exploateze discursurile celor vocali, al căror mesaj esențial este că numai statul poate salva economia românească și pe cei săraci. Așa ajung la un numitor comun și firmele și săracii.

Este adevărat că, mai nou, a apărut și ideea că nu numai statul, dar și bogații pot da o mână de ajutor prin impozitele pe care le-ar putea plăti pe bogăție, pe avere. Evident, aceste noi impozite ar fi folosite pentru finanțarea cheltuielilor de genul celor pe care le-am enumerat, dar și pentru alte cheltuieli care deoacumdată sunt caracterizate de ineficiență. Ideea a venit mai pregnant de la un politician, dar mai grav mi se pare că și economiști cu reputație pe Dâmbovița susțin această idee cu potențial distructiv. Economiștii care într-adevăr merită această denumire (eu cunosc foarte puțini în România) știu că în economie nu există free lunch și combat ideea.

După opinia mea sunt trei motive pentru care un impozit pe avere este o eroare gravă. Primul motiv este acela că se semnaleză o atitudine ostilă către cei care muncesc și fac averi. Se sancționează spiritul antreprenorial-îndrăzneț din economie și se creează dubii despre modul în care este protejată proprietatea. Nu se pot face străpungeri spre noi orizonturi de bunăstare dacă îi descurajăm pe cei care îndrăznesc și reușesc. Dacă unii au făcut averile în mod ilegal, din cauza neclarităților din drepturile de proprietate specifice perioadei de tranziție, atunci împotriva lor trebuie folosită justiția, nu impozitarea. Al doilea motiv este acela că averea este o mărime de stoc, adică reflectă valori care au fost impozitate cândva. Al treilea motiv este acela că dacă se impozitează și stocuri financiare, cum ar fi depozitele bancare, industria bancară ar avea de suferit. Impozitul ar determina orientarea resurselor spre economia gri. Se știe că sustenabilitatea creșterii economice depinde de gradul de intermediere financiară.

Cred că trebuie spus în mod clar că cel mai bun lucru pe care îl poate face statul este să mențină politici coerente, care asigură echilibre macroeconomice bune. Aceste echilibre se văd în inflație stabilă și joasă și sunt strict necesare pentru a asigura creșterea economică sustenabilă. Numai menținerea creșterii economice la niveluri sustenabile poate oferi locuri de muncă și venituri decente, reducând masiv nevoia de solidaritate economică. Numai că, din motivele arătate, impozitarea averilor ar face ca rata de creștere economică sustenabilă să fie mai mică. În acest fel, impozitarea averilor i-ar afecta nu numai pe cei bogați, dar mai les pe cei săraci.